Stenogrammid

XII Riigikogu, V Istungjärk, täiskogu korraline istung

Teisipäev, 07.05.2013, 10:00

Toimetatud

10:00 Istungi rakendamine
1. 10:02 Seaduse "Eesti Vabariigi põhiseaduse muutmine rahvaalgatuse võimaldamiseks" eelnõu (395 SE) esimene lugemine

10:00 Istungi rakendamine

10:58 Esimees Ene Ergma
Tere päevast, lugupeetud Riigikogu! Alustame Riigikogu täiskogu V istungjärgu 13. töönädala teisipäevast istungit. Head kolleegid, te võite üle anda eelnõusid ja arupärimisi. Palun kosmilist vaikust! Kui keegi ei soovi arupärimisi ega eelnõusid üle anda, siis kuulake palun teateid.
Kolmapäeval, 8. mail osalevad infotunnis järgmised valitsusliikmed: kaitseminister Urmas Reinsalu peaministri ülesannetes, keskkonnaminister Keit Pentus-Rosimannus ning haridus- ja teadusminister Jaak Aaviksoo.
Head kolleegid, palun teeme kohaloleku kontrolli!
Kohaloleku kontroll
Kohalolijaks registreerus 82 Riigikogu liiget, puudub 19.

---

1. 10:02 Seaduse "Eesti Vabariigi põhiseaduse muutmine rahvaalgatuse võimaldamiseks" eelnõu (395 SE) esimene lugemine

10:58 Esimees Ene Ergma
Alustame Riigikogu liikmete Priit Toobali, Kalev Kallo, Olga Sõtniku, Jüri Ratase, Tarmo Tamme, Eldar Efendijevi, Enn Eesmaa, Peeter Võsa, Lauri Laasi, Vladimir Velmani, Valeri Korbi, Mihhail Stalnuhhini, Heimar Lengi, Marika Tuus-Lauli, Aivar Riisalu, Mailis Repsi, Ester Tuiksoo, Yana Toomi, Viktor Vassiljevi, Aadu Musta ja Kadri Simsoni algatatud seaduse "Eesti Vabariigi põhiseaduse muutmine rahvaalgatuse võimaldamiseks" eelnõu 395 esimest lugemist. Kõigepealt palun ettekandeks kõnepulti kolleeg Priit Toobali!

10:58 Priit Toobal
Lugupeetud Riigikogu esimees! Head kolleegid! Teie ees on 21 Riigikogu Keskerakonna fraktsiooni liikme s.a 12. märtsil menetlusse antud põhiseaduse muutmise seaduse eelnõu rahvaalgatuse võimaldamiseks. Seda eelnõu toona esitades rõhutasin, et meie eesmärk on luua 25 000 kodanikule võimalus algatada seaduseelnõu, sõltumata Riigikogus esitatud erakondade osalusest algatuses. Ühtlasi võiks rahvaalgatuse seadustamine algatajate hinnangul leevendada rahva mõningast tüdimust erakonnapoliitikast ning elavdada kodanikuühiskonna tegevust. Ilmselt on siinkohal õige meelde tuletada, et rahvakogus 8. aprillil toimunud arutelupäeval leidis see ettepanek samuti toetust. Mäletan, kuidas presidendi otsevalimiste eelnõu arutelu eelhommikul teatas üks koalitsioonierakonna saadik, et parlament peaks rahvakogu soovitusi tõsiselt võtma ja selle märgiks oleks otsevalimiste eelnõu tagasilükkamine. Mina leian, et täna on meil siin just see eelnõu, millega me saame üheskoos näidata, kui tõsiselt me rahvakogu ettepanekutesse suhtume, sest just rahvaalgatuse seadustamine leidis lauluväljakul toimunud rahvapäeval pea suurima toetuse.

Kes tunneb selle teema vastu suuremat huvi, neil soovitan lugeda eelmise aasta Riigikogu Toimetisi, järjekorranumbriga 26. Seal analüüsib Tartu Ülikooli doktorant Ero Liivik otsedemokraatia diskursust Riigikogus. Arutlus võtab kokku mitme juristi ja ka riigiõiguse teadlase arvamused antud teemal. Toon järgnevalt teieni mõned mõtted sellest tööst.
Nimelt leidsid põhiseaduse ekspertiisikomisjoni raporti koostanud juristid, et kehtiv põhiseadus on liialt Riigikogu-keskne ning rahvast ei ole riigivõimu teostamisel piisavalt usaldatud. Riik ootab küll rahva kaudu kõigilt üksikisikutelt tunnustamist, ent ei võta arvesse rahva vahetut arvamust. Liivik rõhutab ka doktor Heinrich Schneideri küsimust, et millise kõrgeima võimu teostamisest me saame kõnelda, kui rahvahääletusele pandavate küsimuste ring on piiratud ja rahvahääletuse korraldamise otsustab üksnes Riigikogu. Muide, 2011. aasta Eesti inimarengu aruande järgi on Eesti Balti riikide võrdluses kõige vähem aktiivne otsedemokraatia kasutaja. Kui näiteks Läti ja Leedu põhiseaduses on olemas lausa neli referendumi tüüpi, siis Eestis saab rahvahääletuse korraldamise otsustada üksnes parlament.
Nii jõuamegi asjaoluni, et Eesti vajab põhimõttelist põhiseaduse täiendust, mis annaks kodanikele võimaluse riigiasjades rohkem kaasa rääkida. Alati võib ju öelda, et seaduseelnõu saab rahvas algatada ka nii, et pöördub ühe või teise Riigikogus esindatud erakonna või rahvasaadiku poole. See aga poleks seesama, see poleks enam rahvaalgatus. Kahtlemata annaks meie pakutud põhimõtteline muudatus hoogu kodanikuaktiivsuse kasvule. Nii meedias kui ka inimeste seas saavad tekkida mitmesugused arutelud, milline eelnõu võib koguda 25 000 allkirja ja milline probleem vajab kõige enam lahendamist. Rahva poolt parlamenti saadetud eelnõu distsiplineeriks oluliselt ka meid siin saalis. Usun, et kõik meist süveneksid nendesse eelnõudesse, mis rahvaalgatuse korras siia saali jõuaksid, äärmise hoolikusega. Ja julgen arvata, et koalitsioonipoolset arrogantsust või eelnõu sahtlisse lükkamist nende eelnõude puhul ei oleks. Rahvaalgatuse toomine põhiseadusesse võiks aidata parandada poliitilist kultuuri.
Kui me räägime rahvaalgatusest kui mõistest, siis otsese demokraatia ühe avaldumisvormi sisu seisneb selles, et teatud hulga hääleõiguslike kodanike allkirjadega algatatud seaduseelnõu tuleb menetleda ja esitada otsuse langetamiseks parlamendis või rahvahääletusel. Rahvahääletuse tulemused võivad samuti olla sätestatud erinevalt. Parlamendis toetuseta jäänud eelnõu vastuvõtmisega rahvahääletusel võidakse siduda erakorralised parlamendivalimised, et selliselt parlamenti eelnõu menetlemisega siduda. See on üks, aga mitte ainuvõimalik variant. Tuletan siinkohal meelde, et täna menetletav eelnõu lisab põhiseadusesse võimaluse algatada vähemalt 25 000 kodanikul seaduseelnõu ning kohustab parlamenti seda eelnõu arutama. Üksikasjalik ja detailne kirjeldus rahvaalgatuse korraldamisest ja käigust lisanduks hiljem rahvaalgatuse seaduse näol. Sageli on rahvahääletusele pandavate eelnõude ring piiratud. Sellise piirangu olemasolu mõjutab ka rahvaalgatuse mudeli valikut. Rahvaalgatuse poliitiline põhisisu on suure konsolideeritud toetajaskonnaga poliitilise kavandi õigusloome menetlusse võtmine võimulolevatest erakondadest sõltumata.
Tõepoolest, rahvaalgatuse võimaluse praktilise kasutamisega seostatakse kirjanduses lisaks eelkirjeldatud positiivsetele külgedele ka mõningaid negatiivseid tagajärgi. Kui rahvaalgatuse korras algatatud eelnõusid on palju ning need suunatakse praktiliselt muutmata kujul otse rahvahääletusele, võib õiguskord muutuda sisemiselt vastuoluliseks. Ma väga ei usu, et Eestis tekiks seesugune olukord, kus neid eelnõusid massiliselt parlamendile laekuma hakkaks. Eelkõige just seepärast, et oleme püüdnud selliseid võimalikke probleeme ennetada. Tutvustan teile mõnd tehnilist nüanssi, kuid kordan, et täna ei otsusta me nende tehniliste nüansside, vaid põhimõtte üle, kas lubada rahval algatada seaduseelnõu või mitte. Nimelt näeme ette, et rahvaalgatusena esitatav seaduseelnõu peab õigustehniliselt vastama samasugustele nõuetele nagu teised Riigikogu menetlusse esitatavad seaduseelnõud, olgu need fraktsiooni, komisjoni, mõne rahvasaadiku või valitsuse poolt tulnud eelnõud. Eelnõu vormilist külge kontrollib Riigikogu juhatus, see toimub enne toetusallkirjade kogumist. Puudustega eelnõu tagastab Riigikogu juhatus selle esitajale. Samuti kontrollib Riigikogu juhatus, et eelnõu oleks esitanud hääleõiguslik Eesti kodanik või Eestis registreeritud juriidiline isik.
Väga olulise põhimõttena toon välja ka rahvaalgatusena esitatava seaduseelnõu põhiseadusele vastavuse eelkontrolli, mis välistab põhiseadusvastaste ettepanekute üldrahvalikku arutelu. Põhiseaduslikkuse kontrolli teostajaks on valitud nii nagu teiste õigustloovate aktide põhiseadusele vastavuse kontrolli puhulgi õiguskantsler. Piiramaks eelnõude arvu, on ette nähtud ka kautsjoni tasumine. Kautsjon tagastatakse üksnes juhul, kui eelnõu läbib eelneva kontrolli ning kogutakse vähemalt 10 000 allkirja, mille õigsus on kontrollitud. Kautsjoni rahalise suuruse üle tuleks meil siin parlamendis tulevikus arutada, seda pole eelnõu esitaja omalt poolt välja pakkunud.
Toetusallkirjade kogumine toimub omaalgatuslikult. Erinevalt mõnest teisest riigist, kus allkirja saab

anda valimisjaoskondades, väldib see riigi üleliigseid kulutusi vastavate jaoskondade töö korraldamisel ning tagab võimaluse paindlikumalt toetusallkirju anda. Kordan veel kord üle, et toetusallkirja võib anda isik, kes vastab tingimustele, mis on ette nähtud ka Riigikogu valimistel ja rahvahääletusel osalejatele. Allkirjade koguja (rahvaalgatuse korraldaja) võib anda toetusallkirjad Vabariigi Valimiskomisjonile endale meelepärasel ajal, kuid mitte hiljem kui kuus kuud eelnõu avaldamisest Vabariigi Valimiskomisjoni veebilehel. Viivitamatu kontrollimise järel annab Vabariigi Valimiskomisjon eelnõu üle Riigikogule menetlusse võtmiseks, kui vajalikud 25 000 allkirja on kokku kogutud ja olemas.
Kindlasti on mõningad erinevused rahvaalgatuse korras esitatud eelnõu menetlemisel Riigikogus, võrreldes näiteks fraktsiooni või valitsuse esitatud eelnõuga, olgu selleks kas või algataja roll eelnõu kaitsmisel komisjonis või siinsamas suures saalis.
Võib-olla veidi teie küsimusi ennetades mainin järgnevalt ära, et kohalikul tasandil on rahvaalgatus tegelikult seadustatud. Nimelt sätestab kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse § 32 lõige 1, et vähemalt ühel protsendil hääleõiguslikel valla- või linnaelanikel on õigus teha kohaliku elu küsimustes valla- või linnavolikogu või valitsuse õigusaktide vastuvõtmiseks, muutmiseks või kehtetuks tunnistamiseks algatusi, mis võetakse arutusele hiljemalt kolme kuu jooksul. Samamoodi on see Euroopa Liidus: miljoni allkirjaga eelnõu läheb Euroopa Komisjoni ette ja sellega tuleb arvestada. Põhiseaduskomisjonis seda teemat arutades kerkis üles küsimus, et pole vaja muuta põhiseadust, vaid võimaldada rahvaalgatust leebemalt, näiteks petitsiooni vormis. Mina ja teised seaduseelnõu algatajad oleme kindlalt seisukohal, et rahvaalgatusel on piisavalt jõudu vaid siis, kui parlamendil on põhiseaduslik kohustus rahva esitatud eelnõu menetleda ning rahval põhiseaduslik õigus seda esitada. Tegelikult on oluline vahe, kas eelnõu taga seisab fraktsioon, Riigikogu liige, valitsus või hoopis 25 000 kodanikku. Eesti inimestel ei ole võimalusi suurtesse otsustusprotsessidesse sekkuda. Praegu sätestab põhiseadus vaid kaks võimalust: Riigikogu valimine ja rahvahääletus. Taasiseseisvunud Eestis on kehtiva põhiseaduse järgi Riigikogu valitud kuuel korral ning toimunud ainult üks rahvahääletus – 14. septembril 2003, mil Eesti rahvas otsustas Euroopa Liiduga ühinemise ning Eesti Vabariigi põhiseaduse täiendamise üle. Rohkem rahvahääletusi taasiseseisvunud Eestis toimunud ei ole. Seega on Eesti hääleõiguslike kodanike kaudu kõrgeimat riigivõimu teostatud taasiseseisvumisest alates ainult seitsmel juhul.
Head kolleegid, see eelnõu teie ees ei ole midagi muud kui samm lähemale rahva suuremale kaasamisele ja meie demokraatia tugevdamisele. Ma kordan veel, et kohalike omavalitsuste tasandil ja ka Euroopa Liidu tasandil on rahvaalgatus täiesti olemas ja seadustatud. Niisiis pole selle riigi tasandile toomine mingi imeasi. Möödunud nädala reedel, päev enne "Teeme ära!" talguid juhtusin kuulma Vikerraadiost Juhan Kivirähki päevakommentaari, kus ta leidis, et just erakonnad peaksid olema Eestis talguveduriteks ning rahvast kaasa tõmbama. Praegu on teil võimalus näidata, et me tahame siin Riigikogus need vedurid olla. Võimalus näidata, et me tahame rahvast kaasata ja rahva arvamust ka arvestada. Ma palun teil seda eelnõu toetada! Aitäh!

10:58 Esimees Ene Ergma
Suur tänu, kolleeg Priit Toobal! Kas ettekandjale on küsimusi? Palun, kolleeg Lauri Laasi!

10:58 Lauri Laasi
Aitäh, proua juhataja! Austatud ettekandja! Kas te mainiksite mõne riigi, kus on selline rahvaalgatus võimalik?

10:58 Priit Toobal
Aitäh! Seesugust otsedemokraatia vormi, nagu meie rahvaalgatusena ette näeme, kasutatakse näiteks Šveitsis ja mõnes Ameerika Ühendriikide osariigis. Saksamaal on lubatud rahvaalgatus liidumaade tasandil. Austrias on rahvaalgatus lubatud föderaaltasandil ja ka mõnel liidumaal. Kõige lähem näide on siitsamast meie lõunanaabrite juurest – Lätis on rahvaalgatus lubatud.

10:58 Esimees Ene Ergma
Palun, kolleeg Marika Tuus-Laul!

10:59 Marika Tuus-Laul

Aitäh! Hea kolleeg! Nagu sa mainisid, paljudes riikides on niisugune seaduslik mehhanism, mis kohustab parlamenti menetlema seaduseelnõu, mida rahvas on allkirjadega piisavalt toetanud. Aga miks siis ikkagi meie rahvale pole seda rahvaalgatust antud? Miks meie kodanikuühiskond on sellest ilma jäetud? Mis hirm siin taga on? Mulle tuleb meelde, et kui Laari valitsuse ajal koguti 163 001 allkirja elektrijaamade NRG-le müümise vastu, siis pärast seda läks valitsus omavahel tülli. Mäletan, et tollane majandusminister Pärnoja eiras neid allkirju ja valitsus läkski laiali. Kas kardetakse seda või mis hirm siin taga võib olla?

10:59 Priit Toobal

Aitäh! Ma kõigepealt soovitan selle küsimuse esitada ka järgmisele ettekandjale, kes on koalitsiooni liige ja esindab selles küsimuses koalitsiooni seisukohti. Rahvaalgatuse seadust on siin saalis eelnevalt arutatud neljal korral. Täna on viies kord, kui me rahvaalgatuse seadust arutame. Varem on seda tehtud 2003., 2005., 2006. ja 2008. aastal. 2003., 2005. ja 2006. aastal lükati see seadus koalitsiooni häältega tagasi. Kõigil kolmel korral oli koalitsiooni juhtivpartei Reformierakond, kes on rahvaalgatuse seadust minu arvates mingitel põhjustel kõige rohkem kartnud. 2008. aastal menetlusse antud eelnõu kukkus välja seepärast, et see parlamendikoosseis lõpetas oma töö. Ma loodan, et seekord läheb teistmoodi. Aga ma arvan, et see on kindlasti seotud ka usaldusega nende erakondade vastu, kes praegu riigivõimu teostavad. Kui vaadata viimaseid toetus- või usaldusuuringuid, siis on näha, et nendel erakondadel, kes riiki juhivad, ei ole rahva nii suurt toetust. See võib olla põhjus, miks kardetakse eelnõusid, mis parlamenti võiksid tulla. Neile eelnõudele on väga raske vastu seista, kuna 25 000 inimest tähendavad parlamendivalimistel üsna mitut mandaati siia Riigikogu saali. Kardetakse nii suure hulga inimestega vastuollu minna.

10:59 Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Helmen Kütt!

10:59 Helmen Kütt

Tänan, proua eesistuja! Austatud ettekandja! Ma arvan, et see on väga väärt algatus. 1920. aasta põhiseaduse järgi oli 25 000 inimesel õigus rahvaalgatuse korras ettepanekuid teha. Kas te valisite allkirjade nõutavaks hulgaks 25 000 selle loogika järgi või oli teil mingi muu põhjus?

10:59 Priit Toobal

Aitäh! Täiesti õige. See, et 25 000 kodaniku allkirja alusel saab seaduseelnõu algatada, on võetud 1920. aasta põhiseadusest, kus seesugune nõue oli seatud. Põhiseaduskomisjonis tekkis arutelu, kas see 25 000 on n-ö õige – võib-olla on see liiga suur, võib-olla liiga väike. Kui see eelnõu jääb menetlusse, siis kindlasti võib selle üle edaspidi arutleda. Arvestades, et ligi sada aastat on vahepeal mööda läinud, on ilmselge, et 25 000 allkirja on praegu lihtsam kokku koguda kui 1920. aastal. See on küsimus, mille üle võiks arutleda. Eelnõu esitajad ehk Keskerakonna fraktsiooni liikmed on pakkunud 25 000 just 1920. aasta põhiseadusest lähtudes.

10:59 Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Indrek Saar!

10:59 Indrek Saar

Aitäh! Lugupeetud kolleeg, ole hea ja palun selgita täpsemalt! Esiteks, kuigi ma arvan vastust aimavat, tahaksin veel kord eelnõu algatajalt kuulda, miks ei saa rahvaalgatuse korras algatatud seaduseelnõu rahvahääletusele panna, miks te olete sellise ettepaneku teinud. Teiseks paneb mind imestama see, miks ei saa rahvaalgatuse korras algatada eelnõusid näiteks eelarvet ja makse puudutavates küsimustes. Kui rahvas näiteks tahab, et tõstetaks käibemaksu 1% ja suurendataks selle raha eest õpetajate palka, miks me siis siit seadusest jätame välja võimaluse, et nad sellist eelnõu algatada saaksid?

10:59 Priit Toobal

Aitäh! Ma alustan teie teisest küsimusest. Nagu ma ettekandes ütlesin, see loogika lähtub samadest piirangutest või tingimustest, mis on põhiseaduse järgi praegu rahvahääletusele seatud. Rahvahääletuse korras ei saa panna hääletusele neid küsimusi, mida te ette lugesite: maksude ja eelarvega seotud küsimusi ega riigile kohustuste võtmist. See loogika tuleneb sellestsamast põhiseaduses sätestatud rahvahääletuse punktist. Teie teine küsimus puudutas seda, et rahvaalgatuse korras parlamenti tulnud eelnõusid ei saa rahvahääletusele panna. See on seotud eesmärgiga, et parlament vähem kardaks võtta vastu rahvaalgatuse seadust, et ta ei peaks kartma, et kui mingi rahva algatatud küsimus ei saa siin saalis heakskiitu, aga rahvas rahvahääletusel seda toetab, siis see kutsub esile erakorralised valimised. Eesmärk on võtta maha need hirmud, nii et parlament saaks seda eelnõu toetada ega peaks seda tagasi lükkama.

10:59 Esimees Ene Ergma
Palun, kolleeg Eiki Nestor!

10:59 Eiki Nestor
Ma ütlen kohe ära, et minu meelest piisaks, kui täiendada põhiseaduse § 103 ja võib-olla ka § 104 ja § 106. Aga minu küsimus on selle kohta, et on täiendatud ka § 56. Ma palun eelnõu algatajal selgitada, kas ta ei karda, et siin võib jääda mõnevõrra eksitav mulje! Paragrahv 56 loetleb, kuidas rahvas kõrgeimat võimu teostab: esiteks valimise ja teiseks rahvahääletuse teel. Kas ei jäta selle sätte sinna paragrahvi sissetoomine ekslikku muljet, et Riigikogu peabki selle seaduse sõna-sõnalt vastu võtma? Miks on täiendatud ka § 56? Järsku ei ole seda vaja?

10:59 Priit Toobal
Aitäh! Põhiseaduse § 56 sätestab tõesti kaks võimalust, kuidas rahvas saab kõrgeimat riigivõimu teostada: Riigikogu valimise ja rahvahääletuse teel. Meie toome siia juurde kolmanda variandi ja pakume, et see võiks olla võimalik ka rahvaalgatuse teel. Ma ei arva, et see tekitaks segadust või jätaks mulje, et Riigikogu peab selle rahvaalgatuse teel esitatud seaduseelnõu vastu võtma ilma kaalumata või et tal ei ole võimalust seda tagasi lükata. See on lihtsalt üks võimalus, kuidas rahvas saab seaduseelnõu algatada. See ei tähenda parlamendi kohustust seda eelnõu seadusena vastu võtta, aga selle küsimuse toomine põhiseadusesse loob parlamendile kohustuse seda eelnõu arutada. Ma arvan, et kõik muud variandid, millest on räägitud – petitsioonivorm, mingi leebem vorm, kuidas allkirju koguda ja hiljem esitada näiteks Riigikogu komisjonile, kes siis otsustab, kas ta hakkab või ei hakka arutama –, ei päästa olukorda. Miks on tarvis muuta just põhiseadust? Meie arvates annaks põhiseaduse muutmine rahvale õiguse algatada seaduseelnõusid ja looks parlamendile kohustuse neid seaduseelnõusid menetleda.

10:59 Esimees Ene Ergma
Palun, kolleeg Erki Nool!

10:59 Erki Nool
Aitäh, austatud esimees! Austatud eestkõneleja! Siin mainiti IRL-i ja Reformierakonda, aga mulle ei tule meelde selle erakonna nimi, kelle esimehe heaks korjati mõni aasta tagasi üle saja tuhande allkirja. Kas teile kui eelnõu algatajale ei ole tulnud mõtet, et äkki võiks enne, kui mingeid seadusi teha, olla nagu pioneer ja võtta rahvast eeskujuks? Teiseks, hiljuti oli üks kampaania, kui korjati allkirju. Seda nimetati vaenu õhutamiseks. Kas teile ei tundu, et me oleme allkirjade kogumisega seoses väga selekteerivad?

10:59 Priit Toobal
Aitäh! Kõigepealt vastan esimesele küsimusele. Erinevalt ilmselt teist ei ole mina pioneer olnud, ma olen olnud küll hundu ja skaut ning selles tegevuses kaasa löönud. Ma ei arva, et kui allkirju koguda ja anda rahvale võimalus tuua siia saali üks hea eelnõu, mida parlament ja parlamendikomisjonid mitmel lugemisel arutama peaksid, siis see kuidagi viha või vaenu õhutaks. Ma arvan, et see annab rahvale võimaluse kaasa rääkida ning parlamendile ja poliitikutele võimaluse astuda rahvale samm lähemale. Ma ei ole teiega nõus, justkui allkirjade kogumine õhutaks viha ja vaenu.
Mis puudutab IRL-i, siis ma ei mäleta, et ma oma ettekandes oleksin teie erakonda maininud. Otseselt

nimetasin ma koalitsiooni liiget, kes presidendi otsevalimisi käsitleva eelnõu arutelu eel pidas vajalikuks saata laiali pressiteade, et see eelnõu tuleks tagasi lükata üksnes sel põhjusel, et rahvakogu presidendi otsevalimist ei toetanud. See inimene kuulus Reformierakonda, mitte Isamaa ja Res Publica Liitu.

10:59 Esimees Ene Ergma
Palun, kolleeg Marianne Mikko!

10:59 Marianne Mikko
Suur tänu! Kuidas teie kui Keskerakonna peasekretär hindate demokraatiat ehk rahvavõimu ajalises arengus? Kuidas te võrdlete demokraatiat Eesti Vabariigis *anno Domini* 1991 võrreldes demokraatiaga kakskümmend aastat hiljem?

10:59 Priit Toobal
Aitäh! Kõigepealt, siit puldist kõneleksin ma hea meelega pigem Riigikogu liikmena, mitte erakonna peasekretärina. Siin saalis on mu roll olla Riigikogu liige, põhiseaduskomisjoni liige ja selle eelnõu ettekandja. Mis puudutab demokraatia arengut taasiseseisvunud Eesti riigis nendel kahekümnel või veidi rohkem kui kahekümnel aastal, siis ma oma ettekandes mõne sõnaga rääkisin ka sellest, kuidas rahvas on saanud riigi juhtimises ja tegemistes otsedemokraatia vormis kaasa rääkida. Ma tõin mõne näite, kuidas rahvas on saanud kaasa rääkida ka kohalike omavalitsuste tasandil ja kuidas Euroopa Liit on arenenud otsedemokraatia suunas. Kui võrrelda kohalike omavalitsuste ja riigi tasandit, siis selgub, et rahvale on antud aasta-aastalt järjest rohkem võimalusi kaasa rääkida kohalike omavalitsuste elu puudutavates küsimustes. Mulle tuleb meelde näiteks see, kui rahvaalgatuse korras sunniti Otepää Vallavolikogu seaduseelnõu menetlema. Teine näide on hiljuti Euroopa Liidu tasemel vastu võetud otsedemokraatia võimalus. Nagu ma mainisin, kui Euroopa Liidus kogutakse miljon allkirja, siis Euroopa Komisjon on kohustatud neid küsimusi arutama. Ma oma ettekandes rõhutasin, et nende kahekümne aasta jooksul on rahvas kehtiva põhiseaduse järgi saanud otse riigivõimu teostamisel kaasa rääkida üksnes seitsmel korral ehk kuuel parlamendivalimisel ja ühel rahvahääletusel. Ma arvan, et seitse korda 22 aasta jooksul on vähevõitu. Sellepärast me pakumegi võimalust, et rahvas saaks rohkem kaasa rääkida, sest mingil põhjusel ei ole parlament tahtnud rahvahääletusi korraldada. See oleks üks vorm, kuidas kutsuda rahvast kaasa rääkima. Ma arvan, et meil on päris pikk maa selleni, kui me saame öelda, et me oleme rahvast palju kaasanud ja otsedemokraatiat taasiseseisvunud Eesti riigis piisavalt rakendanud.

10:59 Esimees Ene Ergma
Palun, kolleeg Tarmo Tamm!

10:59 Tarmo Tamm
Aitäh, proua juhataja! Hea kolleeg! Kas põhjus, miks koalitsioonierakonnad seda eelnõu ei toeta, ei või peituda ühes hiljaaegu korraldatud küsitluses? Nimelt arvas 50% küsitletutest, et üks minister peaks tagasi astuma. Äkki koalitsioonierakonnad kardavad, et rahvas hakkab valimiste vahel ministreid tagasi kutsuma? Aga mul on selline küsimus. Mida võiks öelda rahvakogule, kus rahvaalgatus oli üks enim hääli saanud ettepanek, ning mida võiks öelda Vabariigi Presidendile, kes Riigikogule need rahvakogu ettepanekud üle andis ja palus neisse tõsiselt suhtuda? Mida ütleksid sina rahvakogule ja Vabariigi Presidendile?

10:59 Priit Toobal
Mis puudutab ministrite tagasikutsumist, siis sellist seaduse või otsuse eelnõu rahvaalgatuse vormis küll esitada ei saaks, aga tõenäoliselt kardetakse nende otsuste, mida koalitsioon tahab vastu võtta või on vastu võtnud, n-ö tagasikutsumist või tagasipööramist rahva poolt. Mis puudutab rahvakogu ja presidendi kõnet siinsamas puldis, kes palus kõiki neid ettepanekuid, mis rahvakogust parlamendile üle anti, tõsiselt võtta, siis ma arvan, et Keskerakonna fraktsioon on selle eelnõu menetlemise käigus vähemalt ühte olulist rahvakogust tulnud ettepanekut tõsiselt võtnud. Ma tänan sotsiaaldemokraate, kes komisjonis toetasid meie algatust seadustada rahvaalgatus ja viia see põhiseadusesse. Ma arvan, et vähemalt minust vasakule jääv saalipool võtab rahvakogust tulnud ettepanekuid väga tõsiselt.

10:59 Esimees Ene Ergma
Palun, kolleeg Eiki Nestor, teine küsimus!

10:59 Eiki Nestor
Minu elukogemus on näidanud, et selleks, et teha ettepanek mingit seadust muuta, piisab ühest telefonikõnest, aga selleks, et esitada seaduseelnõu, peab võib-olla olema tõesti 25 000 allkirja. Kuid sa tead hästi, et teinekord juhtub nii, et metsade ja mägede seadusest saab Riigikogus menetlemise käigus jõgede ja järvede seadus. Kas te arutasite, kas algatajatel peaks olema sama õigus mis meil, et nad saaksid oma eelnõu teatud juhtudel tagasi võtta?

10:59 Priit Toobal
Aitäh! Nagu ma ütlesin, täna me arutame põhimõttelist küsimust, kas anda rahvale õigus seaduseelnõu algatada. Nüansid otsustatakse hiljem rahvaalgatuse seaduses. Aga mulle näib teie ettepanek päris hea mõttena, kui arvestada seda, kuidas koalitsioon on teatud eelnõudega siin saalis käitunud, kuidas näiteks soolise võrdõiguslikkuse seaduse sabas muudeti Tallinna Linnavolikogu suuremaks, kui see enne oli. Nii et seda võiks täiesti kaaluda. Peaks küll läbi mõtlema, milline see mehhanism võiks olla, kuidas need 25 000 või rohkem inimest jõuaksid ühiselt otsusele, et see eelnõu tuleks tagasi võtta. Aga kui põhiseadust muudetakse ja algab rahvaalgatuse seaduse eelnõu menetlemine, siis tasub seda kindlasti meeles pidada ja sellel teemal mõelda. Sest nagu ma ütlesin, kindlasti erineb rahvaalgatuse korras siia saali tulnud eelnõu menetlemine mõnevõrra nende eelnõude menetlemisest, mille on esitanud Vabariigi Valitsus, fraktsioon, komisjon või mõni rahvasaadik. Näiteks olen mina täna siin eelnõu ettekandja. Peaks läbi mõtlema, kes oleks näiteks rahvaalgatuse korras menetlusse tulnud seaduseelnõu ettekandja esimesel lugemisel siinsamas suures saalis. Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse menetluslikud nüansid tuleb läbi kaaluda ja arutada, kui rahvaalgatuse seaduse eelnõu siin saalis menetlemisel on. Aga seda on meie arvates põhjust menetleda üksnes siis, kui on vastu võetud põhimõtteline seisukoht muuta põhiseadust ja viia põhiseadusesse sisse vähemalt 25 000 kodaniku õigus algatada seaduseelnõu.

10:59 Esimees Ene Ergma
Palun, kolleeg Erki Nool, teine küsimus!

10:59 Erki Nool
Aitäh! Hea algataja! Kas te olete silmas pidanud sedagi, et hääli saaks ka interneti teel koguda? Kas te ei karda, et need hääled võiksid olla võltsitud? Teiseks, miks peab just põhiseadust muutma, kas ei võiks muuta lihtsalt Riigikogu kodu- ja töökorra seadust, mis teil ilmselt lausa peas on?

10:59 Priit Toobal
Aitäh! Alustan küsimuse teisest poolest, miks peaks muutma põhiseadust. Meie hinnangul on see vajalik sellepärast (ma korduvalt rõhutasin seda ettekandes ja olen rõhutanud ka küsimustele vastates), et kui mitte muuta põhiseadust, siis ei saa parlamenti kuidagi kohustada arutama neid eelnõusid, mis on rahvaalgatuse korras siia tulnud. Siis ei saa anda ka rahvale õigust seaduseelnõu esitada, sest põhiseadus sätestab, kellel on õigus seaduseelnõusid esitada. Praegu saavad seda teha valitsus, fraktsioon, komisjon või rahvasaadik, aga mitte 25 000 kodanikku või ükskõik missugune arv kodanikke. Põhiseadust on vaja muuta selleks, et rahval tekiks õigus seaduseelnõu esitada ja parlamendil tekiks kohustus seda arutada. Ühegi teise seadusega sellist kohustust juurde luua ei saa.
Mis puudutab häälte internetis kogumist, siis taas kord ütlen, et me räägime täna laiemalt selle põhimõtte üle, kas tuua rahvaalgatuse õigus põhiseadusesse või mitte. Nüansside üle me arutleme siis, kui menetleme rahvaalgatuse seaduse eelnõu. Aga põhimõtteliselt ei näe ma põhjust, miks ei võiks anda võimalust koguda allkirju ka internetis. Siin on oluline erinevus e-valimistest. E-valimiste puhul ei saa oma häält kontrollida, aga internetis allkirja andes saab inimene igal ajal vaadata, kas tema allkiri on jõudnud allkirjade kogumise lehele või seda seal ei ole. Võltsimiskahtluste probleemi, mida e-valimiste puhul tõesti on olnud – neist kahtlustest on palju lugusid räägitud ja me teame neid ka ise –, rahvaalgatuse toetuseks allkirjade kogumise puhul ma ei näe.

10:59 Esimees Ene Ergma
Palun, kolleeg Eldar Efendijev!

10:59 Eldar Efendijev
Aitäh, proua eesistuja! Austatud ettekandja! Sa tõid välja meie lõunanaabri Läti kogemuse. Aga oskad sa ütelda, mis ajast see õigus Läti rahval olnud on, kui palju kordi on rahvas seda õigust 20 aasta jooksul kasutanud ja millised on olnud põhiküsimused? Kas saad anda väikese ülevaate?

10:59 Priit Toobal
Aitäh! Minu teada pole Läti kodanike see õigus just väga pikka aega kestnud. Läti rahvaalgatuste üheks probleemiks peetakse seda, et vajalik allkirjade arv on liiga väike ja liiga väikesel arvul kodanikel on õigus seaduseelnõu algatada. See võib viia sellisesse olukorda, millest ma rääkisin, et rahvaalgatuse korras algatatud eelnõu jõuab parlamenti, suunatakse peaaegu muutmata kujul rahvahääletusele ja tekib mingis mõttes õiguslik probleemistik. Meie oma eelnõu ette valmistades oleme arvanud, et 25 000 kodanikku on meie rahvaarvu arvestades piisav hulk selleks, et neid rahvaalgatuse korras algatatud seaduseelnõusid parlamenti ülemäära palju ei jõuaks.

10:59 Esimees Ene Ergma
Palun, kolleeg Indrek Saar, teine küsimus!

11:00 Indrek Saar
Aitäh! Tulen ikkagi, lugupeetud kolleeg, sellesama küsimuse juurde tagasi. Ma saan aru, miks rahvaalgatuse korras ei saa algatada erakorralise seisukorra kehtestamist ja lõpetamist ega riigikaitse küsimusi. Põhiseadus ütleb ka, et neid küsimusi ei saa rahvahääletusele panna. Ma tulen tagasi selle juurde, miks ei võiks rahvaalgatuse korras algatada arutelusid näiteks eelarve, maksude ja riigi rahaliste kohustuste teemal. Miks te need välja jätate? Rahvaalgatus annab Riigikogule selge signaali, aga ei kohusta lõppkokkuvõttes Riigikogu täpselt nii käituma.

11:00 Priit Toobal
Aitäh! Ma veel kordan: me lähtusime sellest, et põhiseaduses on rahvahääletuse korraldamisel ette nähtud teatud piirangud. Vaadake meie seletuskirja lisa, kus on ära toodud rahvaalgatuse seaduse eelnõu projekt. Seal on ette nähtud võimalus, et mingisugune eelnõu jõuab rahvaalgatusena parlamenti, parlament seda ei toeta ning siis pannakse see eelnõu rahvahääletusele. Kui parlamenti tuleb rahvaalgatuse korras eelnõu, mis käsitleb makse, riigile rahaliste kohustuste võtmist või eelarvet, parlament ütleb sellele seaduseelnõule ei ja see eelnõu läheb rahvahääletusele, siis oleks vaja ka põhiseadust rahvahääletuse küsimuses muuta. Me ei saa praeguse põhiseaduse järgi panna rahvahääletusele maksunduse ja riigile kohustuste võtmise küsimusi. Ma korra juba pidasin sotsiaaldemokraate hea sõnaga meeles. Ma loodan, et kui see seaduseelnõu jääb menetlusse, siis me saame esimese ja teise lugemise vahel kõiki neid küsimusi uuesti kaaluda. Miks mitte tulla ka teie ettepaneku juurde ja läbi analüüsida, kas see ei tekita probleeme seoses selle põhiseaduse punktiga, mis käsitleb rahvahääletust.

11:00 Esimees Ene Ergma
Palun, kolleeg Imre Sooäär!

11:00 Imre Sooäär
Aitäh, hea juhataja! Austatud ettekandja! Põhiseadus on meie kõigi seaduste alusdokument ja seda tavaliselt nii kergekäeliselt ei muudeta, selleks peab olema väga mõjuv põhjus. Heakene küll, põhiseadust on ka enne siin saalis üritatud eelnõudega muuta, kusjuures mitte päris tulutult. Näiteks kogus Riigikogu eelmise koosseisu tööaja lõpus Mark Soosaar ligi kahelt kolmandikult rahvasaadikutelt allkirjad, et viia kultuuripärandi mõiste põhiseaduse teksti. Ma vaatan, et teie eelnõul on ainult 21 allkirja. Kuidas nii vähe? Te ju teate, et vaja on kahe kolmandiku rahvasaadikute allkirja. Kuidas sa ise ennustad selle eelnõu saatust, kui ainult nii vähe rahvasaadikuid on eelnõu algatamiseks allkirja andnud?

11:00 Priit Toobal
Ma olen täiesti nõus sellega, et põhiseadus on kõigi seaduste alusdokument ja põhiseadust ei tohiks kergekäeliselt muuta. 21 rahvasaadikut on teinud kaks ettepanekut põhiseadust muuta. Esimene käsitles presidendi otsevalimist, mis kindlasti ei ole riigielu korralduse väike nüanss ega mingi väike küsimus, minu arvates on see üsna oluline küsimus. Teiseks on meil täna kõne all rahvaalgatuse seadus, mille on ka esitanud 21 rahvasaadikut. Vähemalt 21 rahvasaadiku nõusolekut on vaja selleks, et algatada parlamendis põhiseaduse muutmise seaduse eelnõu. Ma arvan, et algatajate hulk ei peaks määrama ära seda, kuidas läheb eelnõu edasine menetlemine parlamendisaalis. Ka varasematel kordadel on rahvaalgatuse seadust algatada soovinud rahvasaadikute arv olnud samas suurusjärgus: 2003. aastal 25, 2005. aastal 21, 2000. aastal 35 ja 2008. aastal 25. Algatajad pole olnud mitte ainult Keskerakonna fraktsiooni liikmed, vaid ka mitme teise erakonna liikmed, näiteks rohelised.

11:00 Esimees Ene Ergma
Palun, kolleeg Mihhail Stalnuhhin!

11:00 Mihhail Stalnuhhin
Aitäh! Priit, praegu on saalis neli või viis inimest, kes peaksid mäletama ühte naljakat lugu, mis juhtus Riigikogu X koosseisu ajal. Proua Ergma istus ka tollal seal omal kohal ja tribüünile tuli üks Res Publica liige, mälu järgi öeldes Avo Üprus. Ta hakkas välja laduma mappe allkirjadega oma erakonna mingi initsiatiivi toetuseks. Äkki me avastasime, et need on allkirjad, mida meie ja Rahvaliit olime kogunud elektrijaamade müügi vastu. Oli naljakas ja samas ebameeldiv olukord, aga see tõendas, et tollal hindas Res Publica rahvalt kogutud allkirju kõrgelt. Miks IRL, kus ruulib praegu endine Res Publica, on nüüd nendesamade rahvalt kogutud allkirjade vastu?

11:00 Priit Toobal
Aitäh! Eks me mõnekümne minuti pärast siinsamas saalis hääletusel näeme, kuidas Isamaa ja Res Publica Liidu liikmed käituvad. Ma pean küll ütlema, et need põhiseaduskomisjoni liikmed, kes kuuluvad sellesse erakonda, mida sa mainisid, ei ole mitte Res Publica taustaga, vaid Isamaa taustaga. Nii härra Nutt kui ka härra Herkel olid tõesti meie ettepaneku vastu. Ma vaatan suure huviga, kuidas endised Res Publica liikmed sellel hääletusel käituvad.

11:00 Esimees Ene Ergma
Rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu, kolleeg Priit Toobal! Ma palun ettekandeks kõnepulti põhiseaduskomisjoni liikme Andrei Korobeiniku!

11:00 Andrei Korobeinik
Lugupeetud eesistuja! Head kolleegid! Põhiseaduskomisjon arutas eelnõu 395 oma korralisel istungil esmaspäeval, 22. aprillil aastal 2013. Eelnõu arutamisel osales külalisena Kristen Kanarik Justiitsministeeriumist, kes tutvustas meile valitsuse arvamust selle initsiatiivi kohta. Arutelu alguses selgitas eelnõu algataja esindaja ja põhiseaduskomisjoni liige Priit Toobal oma ettepanekut. Seda tegi ta ka siin. Lühidalt öeldes seisneb tema ettepanek selles, et 25 000 hääleõiguslikku kodanikku võiksid üheskoos algatada seaduseelnõu, mida Riigikogu peaks arutama. See arv 25 000 on pärit 1920. aasta põhiseadusest. Praegu on meil aasta 2013 ja kuna kehtivas põhiseaduses see võimalus puudub, tuleb ettepaneku elluviimiseks põhiseadust muuta. Sarnane võimalus on küll olemas kohalikes omavalitsustes, kus saab küsimuse arutelu algatada, kui kogutakse vähemalt 1% hääleõiguslike valla- või linnaelanike allkirjadest, kuid mitte vähem kui viie hääleõigusliku valla- või linnaelaniku allkirjad. Väga populaarseks see võimalus ei ole osutunud. Ka Euroopa tasandil tekkis hiljuti variant, et kui kogutakse miljon allkirja seitsmest riigist, siis jõuab see ettepanek Euroopa Komisjoni. Komisjonis mainiti arutelu käigus, et rahva initsiatiivide võimaldamiseks ei pea ilmtingimata põhiseadust muutma, sest on olemas ka muid lahendusi. Tundus, et kõik osapooled olid huvitatud konstruktiivse lahenduse leidmisest. Nii valitsuse kui ka mitme komisjoni liikme arvates võiks kaasamist parandada teiste instrumentide abil, näiteks märgukirjade või petitsioonide kaudu.
Vabariigi Valitsuse seisukoht seisnes lühidalt öeldes selles, et valitsus küll toetab rahva suuremat kaasamist poliitika kujundamisse, kuid see seaduseelnõu neis positiivseid emotsioone ei tekitanud.

Samasugusel seisukohal oli omal ajal ka Põhiseaduse Assamblee, kes rahvaalgatuse ideed arutas, kuid ei toetanud.
Ka põhiseaduskomisjon ei toetanud algatajate ettepanekut eelnõu esimene lugemine lõpetada. Lõpetamise poolt oli 4 komisjoni liiget, vastu oli 6 ja erapooletuks jäi 1. Komisjon otsustas saata eelnõu täiskogu päevakorda 7. mail ja määrata ettekandjaks mind. Need otsused tehti konsensusega. Ma tänan teid!

11:00 Esimees Ene Ergma
Suur tänu, kolleeg Andrei Korobeinik! Nüüd alustame küsimuste esitamist. Palun, kolleeg Mihhail Stalnuhhin, teine küsimus!

11:00 Mihhail Stalnuhhin
Aitäh! Lugupeetud ettekandja! Vähem kui pool aastat on jäänud valimisteni. See on järjekordne hullumeelne hooaeg, kui enamik meist, siin saalis viibijatest, topib taskud täis lutsukomme, riputab õlale akordioni ja läheb rahva hulka rääkima, kuidas ta rahvast armastab ja kuidas me kõike teeme. Kas sina ei armasta rahvast või ei lähe sa rahva hulka?

11:00 Andrei Korobeinik
Mul ei ole akordioni.

11:00 Mihhail Stalnuhhin
Aga kui sa ühel toredal hetkel oled selles olukorras, siis sinult küsitakse, miks sa niiviisi tegid. Kui sa armastad Eesti rahvast, kui sa räägid ja kirjutad sellest, kuidas oleks parem, siis miks sa ei usalda seda, keda sa armastad? Miks sa ei taha anda talle võimalust algatada eelnõusid, miks sa ei toetanud seda ettepanekut, sina isiklikult?

11:00 Andrei Korobeinik
Aitäh küsimuse eest! Minu isiklik arvamus, mida ma ka komisjonis avaldasin, on see, et rahva initsiatiivile ei ole vaja nii suurt piirangut. 25 000 häält Eesti kontekstis tähendab seda, et referendumeid hakatakse kasutama poliitiliseks propagandaks. Teatud nišigrupid, kas või akordionimängijad, proviisorid jt, ei saa kunagi 25 000 allkirja kokku. See tähendab, et väärtuslikud initsiatiivid parlamenti ei jõua. Minu ettepanek on see, et me võiksime lähtuda põhiseaduse paragrahvist, mis räägib märgukirjadest. Mina arvan, et paar-kolmsada allkirja peaks olema piisav, selleks et komisjon peaks rahva ettepanekut arutama. Ma arvan, et selline võimalus oleks demokraatiale palju kasulikum kui see seaduseelnõu.

11:00 Esimees Ene Ergma
Palun, kolleeg Tarmo Tamm, teine küsimus!

11:00 Tarmo Tamm
Aitäh, proua juhataja! Hea kolleeg! Ma tean, et sa lõid väga aktiivselt kaasa rahvakogu töös. Aga kui see eelnõu Riigikogus tagasi lükatakse, kas rahvakogu tööl oli siis üldse mõtet?

11:00 Andrei Korobeinik
Aitäh! Kui ma jälgisin arutelu komisjonis, siis mulle tundus, et kõik osapooled olid huvitatud sellest, et rahva kaasamist suurendada. Ma olen üsna kindel, et me suudame ühel või teisel kujul leida lahenduse, mille me lähiajal ka vastu võtame. Aga sellest, kas rahvakogu tööl oli mõtet või mitte, me komisjoni istungil ei rääkinud.

11:00 Esimees Ene Ergma
Palun, kolleeg Jaak Allik!

11:00 Jaak Allik

Lugupeetud ettekandja! Te ütlesite oma ettekandes, et see eelnõu ei tekitanud Vabariigi Valitsuses positiivseid emotsioone. Ma tahan teada, miks. Kas ainult sellepärast, et eelnõu esitaja oli Keskerakond, või esitas valitsus ka mingeid muid tundelisi põhjusi oma emotsioonidele?

11:00 Andrei Korobeinik
Aitäh! Vabariigi Valitsuse seisukoht oli see, et rahva kaasamist tuleb parandada, aga selleks on mõistlik kasutada muid instrumente, näiteks märgukirju või petitsioone. Seda nad oma arvamuses ütlesidki.

11:00 Esimees Ene Ergma
Palun, kolleeg Ester Tuiksoo!

11:00 Ester Tuiksoo
Tänan väga, proua juhataja! Hea ettekandja! Milliseid algatusi, milliseid seaduseelnõusid te kardate, teie ja teie mõttekaaslased, et te nii selle eelnõu vastu olete?

11:00 Andrei Korobeinik
Aitäh! Mina isiklikult kardan seda, et neid initsiatiive ei tule piisavalt palju, kuna see piir, 25 000 allkirja, ei ole realistlik. Ma loodan, et kui me kasutame madalamat piiri, siis neid initsiatiive tuleb rohkem. Mina isiklikult ei karda küll seda, et rahvas hakkab Riigikogule ettepanekuid tegema. Vastupidi, ma väga tahan, et nii juhtuks.

11:00 Esimees Ene Ergma
Palun, kolleeg Kalev Kallo!

11:00 Kalev Kallo
Aitäh, austatud eesistuja! Lugupeetud ettekandja! Ei ole muidugi mingit kahtlust, et presidendi *show* jääkeldri ja rahvakoguga oli koalitsiooniga n-ö kokku lepitud ühisüritus. Aga kuna selle tulemusena on tulnud ettepanek seadustada rahvahääletus ja koalitsioon on selle vastu, siis tekib küsimus, kas see üritus oligi mõeldud lihtsalt etendusena ja rahvale puru silma ajamisena ning algusest peale ei olnudki plaanis toetada ühtegi ettepanekut, mis sealt tuleb. Oli see nii plaanitud?

11:00 Andrei Korobeinik
Aitäh! Rahvakogust laiemalt me sellel komisjoni istungil ei rääkinud.

11:00 Esimees Ene Ergma
Palun, kolleeg Kajar Lember!

11:00 Kajar Lember
Aitäh, hea eesistuja! Hea ettekandja! Me saame ka praegu Riigikogu liikmetena suhteliselt palju märgukirju. Neil on kas rohkem või vähem allkirju all. Kui nüüd see petitsiooni mõte siia sisse tuua, siis kuidas näeks sinu meelest välja petitsiooni rakendamise protseduur? Kui märgukirja asemel tuleb meile petitsioon, kuidas see reaalselt seaduseelnõuna rakenduks?

11:00 Andrei Korobeinik
Aitäh! Minu arvamus on selline, et see ettepanek jõuab komisjoni, mis tegeleb selle erialaga, ja komisjon arutab seda avalikul istungil. Ideaalis võiks selle avaliku istungi video olla kättesaadav ka internetis. Juhul kui komisjon otsustab eelnõu algatada, siis jõuab see eelnõu siia suurde saali. Umbes nii võiks see välja näha.

11:01 Esimees Ene Ergma
Palun, kolleeg Jaak Allik, teine küsimus!

11:01 Jaak Allik

Lugupeetud ettekandja! Te olete kaks korda rõhutanud, et põhiline vastuväide sellele eelnõule on see, et 25 000 allkirja on liiga palju, see on ebareaalne arv ja võimaldab teha poliitilist propagandat. Nagu te ütlesite, nii ei jõuaks väikeste huvigruppide, näiteks akordionimängijate huvid seaduseelnõudesse. Kas ma saan õigesti aru, et te toetaksite seda eelnõu siis, kui seda arvu vähendada näiteks 2500 või 250-ni?

11:01 Andrei Korobeinik
Aitäh! Mina isiklikult toetaksin seda eelnõu juhul, kui lisaks sellele, et see piirang ei oleks nii range, ei läheks see eelnõu mitte suurde saali, vaid komisjoni, sest see välistaks olukorra, kus parlament saaks rahva tahet ignoreerida. Komisjon oleks siis kohustatud korraldama avaliku istungi, kuhu saaksid tulla peale algataja, kes oma eelnõu kaitseb, ka kõik soovijad sellest huvigrupist. Minu arvates annaks see palju parema tulemuse ja tekitaks konstruktiivse arutelu, mida ei pruugi tulla juhul, kui referendumil algatatud eelnõu näiteks parlamendi enamusele ei sobi.

11:01 Esimees Ene Ergma
Palun, kolleeg Eldar Efendijev, teine küsimus!

11:01 Eldar Efendijev
Aitäh, lugupeetud eesistuja! Austatud ettekandja! Ausalt ütelda ei saanud ma aru, millised olid ikkagi argumendid selle eelnõu vastu. Te ütlesite, et kui eelnõus oleks ette nähtud alla 25 000 allkirja, siis see oleks juba parem ning edaspidi, ma spekuleerin, võiks asja arutada ja sellel oleks tulemus. Aga mispärast teie ei teinud selle hea ettepaneku kohta – nii te seda praegu hindasite – oma konkreetset ettepanekut, siis oleksid olemas argumendid ja ka tööd oleks tehtud? Aga praegu jääb mulje, et te lihtsalt viskate selle eelnõu menetlusest välja.

11:01 Andrei Korobeinik
Aitäh! Mul on siin komisjoni istungi protokoll. Siit on näha, et just sellise ettepaneku ma ka tegin. Minu ettepanek seisnes selles, et eelnõu algataja võiks korraks võtta eelnõu tagasi, paari nädala jooksul me loodetavasti suudaksime konsensuse leida ja rahulikult edasi minna. Kuid eelnõu algataja ei olnud selle ettepanekuga nõus.

11:01 Esimees Ene Ergma
Palun, kolleeg Priit Toobal!

11:01 Priit Toobal
Aitäh, lugupeetud esimees! Hea ettekandja! Millest on teile jäänud arusaam, et meie ettepaneku põhjal ehk põhiseaduse muutmise korras ja hiljem rahvaalgatuse korras siia saali jõudnud seaduseelnõu justkui ei jõuaks komisjoni, et tegelikku arutelu ei toimukski? Mina arvan, et tegelik arutelu toimub nii komisjonis kui ka suures saalis. Ma mainisin oma ettekandes, et rahvaalgatuse korras parlamenti jõudnud seaduseelnõusid menetletakse põhimõtteliselt samasuguses korras nagu kõiki ülejäänud eelnõusid, mis siia saali jõuavad: kui tegemist on seaduseelnõuga, siis toimub kolm lugemist ja on ka arutelud komisjonides. Tegelikult saaks ka meie ettepaneku põhjal parlamenti jõudnud eelnõusid kõiki korralikult ja põhjalikult arutada ja menetleda, minu pärast kas või avalikel istungitel, sest see on ka praegu lubatud, kui komisjoni esimees nii otsustab.

11:01 Andrei Korobeinik
Aitäh! Veel kord ütlen, et mina rääkisin potentsiaalsetest märgukirjadest. Sellisel juhul oleks komisjoni istung vaikimisi avalik. Praegu jääb see tõepoolest komisjoni esimehe otsustada ja see otsus ei pruugi tulla positiivne. Selle tõttu arvan, et seaduseelnõu on iseenesest küll samm õiges suunas, kuid kahjuks mitte väga konstruktiivne samm.

11:01 Esimees Ene Ergma
Palun, kolleeg Inara Luigas!

11:01 Inara Luigas

Aitäh, austatud istungi juhataja! Lugupeetud ettekandja! Selle seaduseelnõu arutelu juurde olid kutsutud ka rahvakogu ja presidendi kantselei esindajad. Toimus avalik istung. Kui nad olid rahvaalgatuse seadustamise poolt, siis kas nad väljendasid ennast just nii, et kõik see peaks toimuma põhiseaduse muutmise teel? Milline oli nende seisukoht, kas tuleks alustada just põhiseaduse muutmisest?

11:01 Andrei Korobeinik
Aitäh! Nende seisukohta ei saanud me kahjuks teada, sest nad ei viibinud komisjoni istungil.

11:01 Esimees Ene Ergma
Palun, kolleeg Helmen Kütt, teine küsimus!

11:01 Helmen Kütt
Tänan, proua eesistuja! Austatud ettekandja! Teil on väga huvitavad mõtted selle eelnõu kohta. Küsimus ongi selles, miks te siis otsustasite komisjonis selle eelnõu menetlusest välja hääletada, mitte jätta seda menetlusse ja teatud aja jooksul teha parandusi, seda täiendada ja võtta vastu sobivam variant.

11:01 Andrei Korobeinik
Aitäh! Nagu ma mainisin, see oli ka minu ettepanek, mida eelnõu algataja ei toetanud. Seal on põhimõttelised erinevused petitsiooni või märgukirja mehhanismist. Eelnõu räägib referendumitest, mitte märgukirjadest. Selleks et seda vastavusse viia selle teise mõttega, tuleb ikkagi päris põhjalikku tööd teha, nii et praegusest eelnõust jääks sellisel juhul üsna vähe alles.

11:01 Esimees Ene Ergma
Palun, Deniss Boroditš!

11:01 Deniss Boroditš
Aitäh, hea istungi juhataja! Hea ettekandja! Ma natuke täpsustan Inara Luigase küsimust. Ta pidas silmas põhiseaduskomisjoni avalikku istungit, kus üks teema oligi rahva kaasamine. Sinna olid kutsutud rahvakogu, presidendi kantselei ja Praxise esindajad. Milline oli nende arvamus rahva kaasamise kohta, kas seda tuleks teha põhiseadust muutes või mingil muul viisil?

11:01 Andrei Korobeinik
Aitäh! Ma tuletan meelde, mis on meie praegune teema. Me räägime ühest teisest põhiseaduskomisjoni istungist. Mina mäletan seda, et need teie mainitud inimesed toetasid petitsioonide või märgukirjade kaudu rahvaalgatuste elluviimist. Nad tuletasid meelde, et see oli ka üks rahvakogu põhiteemadest. Ma arvan, et me kõik usume, et me suudame selle ettepaneku siin saalis ellu viia, küll võib-olla mitte sellises vormis, nagu me täna arutame.

11:01 Esimees Ene Ergma
Palun, kolleeg Marianne Mikko, teine küsimus!

11:01 Marianne Mikko
Suur tänu! Öelge, palun, kas põhiseaduskomisjonis lükati eelnõu tagasi seoses sellega, et eelnõu esitas opositsioon!

11:01 Andrei Korobeinik
Aitäh! Enda kohta võin öelda, et mina küll sellepärast ei hääletanud nii, nagu ma hääletasin. Teiste hääletamist ei oska ma kahjuks kommenteerida.

11:01 Esimees Ene Ergma
Palun, kolleeg Priit Toobal, teine küsimus!

11:01 Priit Toobal

Aitäh, lugupeetud esimees! Hea ettekandja! Ma tuletan meelde, et rahvakogu ei kirjutanud ette, missugusel viisil peaks rahvaalgatuse seadust rakendama. Kui presidendi kantselei on hiljem mingisugust arvamust väljendanud, siis presidendi kantselei ametniku arvamust ei tohi kindlasti pidada rahvakogu arvamuseks. Aga ma küsin märgukirjade kohta. Tõesti annab põhiseadus võimaluse, et rahvas saab pöörduda parlamendi poole märgukirjaga. Põhiseadus on kehtinud paarkümmend aastat, kuid siiani ei ole sätestatud seda, kuidas parlament peaks märgukirjadega tegelema ja nendele vastama. Teie erakond on olnud 15 aastat koalitsiooni juhterakond. Miks te ei ole vastu võtnud ühtegi korraldust ega seadust, mis sätestaks märgukirjade edasise menetlemise, kui te tõesti tahate rahvast kaasata? Valitsus väljendas oma seisukohas seda nii.

11:01 Andrei Korobeinik
Aitäh! Minu vastus oli ju vastus teie kolleegi küsimusele. Aga mis puudutab märgukirjade menetlemise mehhanismi, siis minu arvamus on see, et see ei toimi, sest seadustes puudub sellekohane protseduur. Ei piisa sellest, et selline mõiste on põhiseaduses olemas, see tuleb ka lahti kirjutada. Sellise ettepaneku ma komisjonile tegin ja loodan, et ühel või teisel kujul me läheme selle teemaga edasi.

11:01 Esimees Ene Ergma
Palun, kolleeg Sven Mikser!

11:58 Sven Mikser
Aitäh! Austatud ettekandja! Kui ma teist õigesti aru sain, siis teie arusaama kohaselt peaks petitsiooni esitamise korral Riigikogu komisjon arutama küsimust ilmtingimata avalikul istungil. Kui sotsiaaldemokraadid tegid kodu- ja töökorra seaduse muutmise ettepaneku, et muuta seaduseelnõude menetlemine ja arutamine komisjonides avalikuks, siis oli koalitsioon sellele mäletatavasti vastu põhjusel, et see muudaks arutelud populistlikuks. Kas te siis petitsiooni puhul teeksite erandi ja lubaksite populismi?

11:58 Andrei Korobeinik
Aitäh! Ma pean jällegi meelde tuletama, et meil on täna arutelul see seaduseelnõu, mitte teine või kolmas. Aga mina arvan küll, et praegu oleks mõistlik see istung avalikuks teha ja muuta ka materjalid tagantjärele kättesaadavaks. Siis saaksid inimesed, kellele tuleb see mõte näiteks paari aasta pärast, tutvuda sellega, mida Riigikogu arvas ettepaneku eelmisest variandist. See oleks ka kodanikuühiskonnale kasulik.

11:58 Esimees Ene Ergma
Palun, kolleeg Kajar Lember, teine küsimus!

11:58 Kajar Lember
Aitäh! Ma ikkagi küsin, mis on sinu arvates märgukirja ja petitsiooni põhiline vahe.

11:58 Andrei Korobeinik
Aitäh! Siin ei ole küsimus neis kahes terminis, vaid selles, kas tegemist on kollektiivse või individuaalse petitsiooniga. Praegu saab märgukirja esitada ka üksikisik. Ta kirjutab kirja valmis ja saadab Riigikogule. Minu ettepanek on see, et kui selle petitsiooni all on teatud arv allkirju – petitsioon on tavaliselt ikkagi kollektiivne kiri –, siis jõuab see automaatselt komisjoni. Aga veel kord ütlen, et ka praegu saab igaüks esitada ettepaneku, inimene võib kirjutada oma rahvasaadikule või mõnele teisele rahvasaadikule. Ma usun, et Riigikogu liige peaks vastama kirjadele, mida talle saadetakse.

11:59 Esimees Ene Ergma
Palun, kolleeg Inara Luigas, teine küsimus!

11:59 Inara Luigas
Aitäh! Austatud ettekandja! Ma enne natuke eksisin. Ma pidasin silmas avalikku istungit, kuhu olid kutsutud Praxise esindajad ja teised isikud. Minu küsimus on nüüd järgmine. Kui te arutasite seda

seaduseelnõu, kas siis olid komisjoni kutsutud ka rahvakogu esindajad? Kui ei olnud kutsutud, siis miks ei olnud?

11:59 Andrei Korobeinik
Aitäh! Nagu ma mainisin, kutsutud oli Kristen Kanarik, valitsuse esindaja, kes töötab Justiitsministeeriumis, ja lisaks tegi ettekande eelnõu algataja. Selle seaduseelnõu arutelule rahvakogu esindajat kutsutud ei olnud. Minu isiklik arvamus on järgmine. Meil on järjekorras hästi mitu seaduseelnõu, aga ilmselt ei ole nendel inimestel, kellel on ka töökoht ja teised kohustused, lihtne pidevalt Riigikogu komisjonide töös osaleda. Kuid ma usun, et oluliste küsimuste arutamisse me suudame neid kaasata.

11:59 Esimees Ene Ergma
Rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu, kolleeg Andrei Korobeinik! Alustame läbirääkimisi. Ma kutsun kõnepulti kolleeg Mihhail Stalnuhhini Keskerakonna fraktsiooni esindajana!

11:59 Mihhail Stalnuhhin
Proua juhataja! Lugupeetud kolleegid! Enne kui see debatt algas, polnudki mul kavatsust siia tulla. Ma olen fraktsioonile tänulik, et mulle see võimalus anti.
Miks ma siia tulin? Minu arvates tekkis siin kaks küsimust. Esiteks, kas on vaja anda rahvale rahvaalgatuse võimalust. Teiseks, miks koalitsioon kardab seda, et rahvas selle algatusvõimaluse saab? Kuna meie esindusdemokraatia on ammu muutunud klounaadiks, siis pean teile ütlema, et näited, mis illustreerivad neid kahte küsimust, võtan ma raamatust, mida ma lugesin 30 või 35 aastat tagasi. Palun vabandust ajaloolastelt, kes on saalis, et ma ei mäleta väga täpselt nimesid, daatumeid jms.
Üks lugu on pärit Vana-Kreekast, kuhu paarsada aastat enne Kristuse sündi tungisid pärslased. Kreeka pani oma jõud kokku, astus agressorile vastu ja ühel toredal päeval seisidki teineteise vastas kaks väge. Siis tulid kohalikud usukultuse teenijad, preestrid, ja ütlesid: "Teate, me vaatasime tuvide sisikonda ja selgus, et kui meie väed ei seisaks praegu mitte selle linnriigi territooriumil, vaid kõrval asuva linnriigi territooriumil, siis oleks võit kindlustatud. Aga teie paigutasite oma väed kaks kilomeetrit paremale ja linnud ennustavad, et me kaotame selle lahingu." Niiviisi ütlesid preestrid. Edasi oli rahval oma sõna öelda. Mida tegi rahvas? Kõige targemat asja, mida võis selles olukorras teha. Nad võtsid piirikivid ja lihtsalt tassisid need kaks kilomeetrit teisele poole. Nii rahuldasid nad tollaseid jumalaid ja võitsidki selle lahingu. Nii et õppigem kas või Vana-Kreekalt.
Mis puudutab seda, miks koalitsioon seda eelnõu kardab, siis jälle ei ole mul miskipärast midagi rääkida Eestist, sest meil juba ammu, nagu ma ütlesin, mingit demokraatiat ei ole, me liigume politseiriigi poole ja sellega on kõik öeldud. Aga ühes Vana-Kreeka linnriigis oli selline komme, et kui keegi tahtis mingit seadust muuta, siis pandi platsile võllas ja ka mingi taburet või mis mööbliesemed neil seal olidki. See, kes pakkus, et seadust tuleb muuta, pandi sellele seisma, nöör kaelas muidugi. Nöör kaelas pidi ta ette lugema, mida ta teha tahtis. Pärast rahvas hääletas, ütles oma sõna. See oli nagu veetše, aga Vana-Kreekas. Kui rahvas oli vastu, siis see inimene jäigi sinna platsile rippuma. Selles on asi! Praegune valitsuskoalitsioon viib läbi rahvavastast poliitikat. Neile pole vaja, et rahval oleks võimalik neid rahvaalgatusega lihtsalt taevasse tõmmata.
Ma kuulen, kuidas proua Ergma minu selja taga ohkab väga raskelt. Ma hakkan lõpetama. Muidugi, nii toredal päeval, kui lõppude lõpuks üks 10 x 10 x 10 kuubik ripub kuskil seal kosmoses ...

11:59 Esimees Ene Ergma
Vabandust, ei ripu!

11:59 Mihhail Stalnuhhin
Kas siis lendab?

11:59 Esimees Ene Ergma
Jah.

11:59 Mihhail Stalnuhhin

Ma ei ole astrofüüsik, mul on astrofüüsika terminitega probleeme. Eks ta siis lendab seal kosmoses, võib-olla ka hõljub. Veel mingi sõna saab võib-olla leida. See on muidugi väga tähtis. Aga rahvaalgatuse teema on igav, see paneb ohkama, sellest on mõttetu rääkida.
Me vaatame muidugi, kes kuidas hääletab. Valimisteni on mõni kuu jäänud. Meil on hea võimalus meelde tuletada, kes ja kuidas suhtub rahvasse, kes rahvast kardab, kes ei karda, kes saab aru, et ta on rahva teener, ja on nõus olema see teener ja tegema seda, mida rahvas tahab. Aitäh!

11:59 Esimees Ene Ergma
Suur tänu, kolleeg Mihhail Stalnuhhin! Palun kõnepulti kolleeg Indrek Saare Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni esindajana!

11:59 Indrek Saar
Head kolleegid, tänan selle sisuka arutelu eest! Usun, et saime kõik jälle natuke targemaks. Aga seda, et see on teema, mida oleks vaja selgitada tunduvalt põhjalikumalt mitte ainult siin saalis, vaid ka ühiskonnas laiemalt, tõestas tänane Riigikogu istung minu arvates ilmekalt. Me oleme seda teemat sisuliselt üsna põgusalt menetlenud ühel põhiseaduskomisjoni istungil ja täna siin saalis, kusjuures siin pole me saanud kiidelda mitte liiga suure publiku tähelepanuga (vähemalt koalitsiooni poole pealt, opositsioon on tublisti kohal olnud). Samal ajal aga saame aru, et igasugused mõisted on meil lootusetult sassis. Enne kui me ei ole neid selgeks teinud, on üldse väga raske mingit dialoogi pidada, nii et ka ülejäänud ühiskond sellest midagi aru saaks.
Täna hommikul kõlas raadiost uudis (ma ei tea, kas see segadus oli sinna sisse lipsanud pressiteate koostaja süül või oli raadios midagi sassi läinud), et täna arutatakse Riigikogus rahvaalgatust ja rahvahääletust. Need kaks täiesti erinevat asja olid ühes potis koos. Rahvahääletus tähendab otsedemokraatiat ja kohustab riiki mingit üht- või teistsugust otsust tegema. Rahvaalgatus aga on omamoodi osalusdemokraatia näide. Riigikogule pakutakse seaduseelnõu, mida ta võib viimistleda, argumenteeritult ümber kujundada ja sellega oma parema äranägemise järgi käituda.
Me rääkisime täna ka petitsioonist või märgukirjast. Me ei ole tegelikult selgeks rääkinud, millest me räägime. Kui me vaatame kas või neidsamu dokumente, mis on seotud täna arutatava seaduseelnõuga, näiteks Vabariigi Valitsuse seisukohta, siis näeme, et seal on lootusetult sassis mõisted "osalusdemokraatia" (minu arust võiks seda Eestis tunduvalt rohkem juurutada) ja "otsedemokraatia", mis tähendab midagi muud kui inimeste aktiivset osalemist valimistevahelisel perioodil, rääkimata esindusdemokraatiast ja täiesti vääralt kasutatud sõnast "kaasamine". Meil on viimasel ajal olnud kombeks väga palju rääkida kaasamisest. Vaatame näiteks Vabariigi Valitsuse seisukohta selle seaduseelnõu kohta, mida me menetleme. Kõmiseb-kõmiseb trumm! Kohe alguses teatab Vabariigi Valitsus, et 2013. aasta 11. aprilli istungil otsustas ta toetada suuremat kaasamist avaliku võimu teostamisse, kuid mitte toetada käesolevat seaduseelnõu. Arvamuses poetakse ka Põhiseaduse Assamblee selja taha, mis teadupärast toimus rohkem kui 20 aastat tagasi, et selle seaduseelnõu tagasilükkamist kuidagigi õigustada. Uuesti öeldakse trummipõrina saatel: "Kodanikele otsese demokraatia vormis riigielus osalemiseks täiendavate võimaluste loomise asemel tuleks pöörata suuremat tähelepanu kodanike kaasamisele avaliku võimu teostamisse erakondade ja kolmanda sektori kaudu."
Ma tuletan meelde, et Riigikogu eelmise koosseisu tööaja lõpus võttis Riigikogu konsensuslikult vastu õiguspoliitika arengusuunad aastani 2018 – ma ei tea, mitmendat korda ma seda siit puldist meelde tuletan –, kus me leppisime kõik ilusasti kokku, et igasuguse seadusalgatuse puhul tuleb rakendada seadusloome head tava, kus kaasamine ehk asjasse puutuvate sihtrühmade seadusloomes osalemine riigile oluliste otsuste kujundamisel on ära reguleeritud. Olgu, siis tulid valimised peale. Pärast valimisi oli meil uus justiitsminister, kes üldiselt viibib nüüd meie seas, kuigi teda pole hetkel saalis. Paar kuud pärast ametisse astumist lubas ta valitsuse nimel hakata rakendama õiguspoliitika arengusuundadest tulenevat seadusloome head tava. Kui me vaatame kahe aasta jooksul tehtud otsuseid, mis sellele lubadusele on järgnenud, ja tuletame meelde, et üks reaktsioon nendele on olnud kõik see, mida me ühiskonnas viimase aasta jooksul oleme näinud, ehk vastureaktsioon valitsuskoalitsiooni ignorantsile ja teerullipoliitikale, siis näeme, et tegelikult ei ole riigile oluliste otsuste tegemisel kahe aasta jooksul mitte kordagi seadusloome head tava rakendatud, kui me räägime valitsusliidu otsustest.
Ma palun lisaaega!

11:59 Esimees Ene Ergma
Kolm minutit.

11:59 Indrek Saar
Kujunenud olukorra taustal on olemas üks imeilus näide kaasamise kohta. Kaasamine on minu arust tavaliselt ka väga energia- ja ajamahukas. Alati ei peagi tegelema kaasamisega, osalema kutsumine on tihtipeale palju efektiivsem ja eesmärgipärasem tegevus. Küllap hea valitseja, kui ta tahab asjast rääkida ega taha pugeda mitmesuguste terminite ja nendega žongleerimise taha, tunneb ära, mis hetkel kasutada osalusdemokraatiat ja kus on mõtet näha vaeva selle nimel, et kaasata inimesi väga oluliste otsuste tegemise juurde, millega nad muidu võib-olla ei jõua ennast kursis hoida. Aga väga hea näide kaasamise kohta on meil olemas, ja sugugi mitte nii väga populistliku teemaga seoses. Rahvakoguga tehti ära väga suur töö just nimelt kaasamise mõttes. Kaasamise tulemusena sündis konkreetne ettepanek, mis on suuremal või vähemal määral, tõenäoliselt küll mitte täiesti nii, nagu see sõnastus oli, aga vähemalt 99% ulatuses sellisena meil arutlusel olevasse seaduseelnõusse kirja pandud: 25 000 inimesel on õigus rahvaalgatusele. Aga meie lükkame selle ettepaneku ilma pikema aruteluta tagasi. Me teame, et parlamentaarses praktikas võib rahulikult lõpetada esimese lugemise ja siis hakata seaduseelnõu täiendama. Minu arvates ei ole see eelnõu sugugi mitte perfektne. Ma ei saa näiteks aru, miks võetakse ära võimalus väga olulisi riigielu küsimusi rahvaalgatuse korras Riigikogu saali tuua, näiteks õpetajate palgaga seotut, mingit maksuküsimust või üldse mingit meie majandusstruktuuri küsimust. Jah, need muudatused võiks minu arvates siia sisse viia või vähemasti need läbi rääkida ja selle teema juurde tagasi tulla. Aga kui öelda täna rahvakogule, mis on suurepärane näide ja võib-olla viimase aja ainuke hea näide kaasamise kohta: "Ei, see on tühi töö ja vaimu närimine, meil Riigikogus ei olnud seda vaja!", siis see on minu arust väga vale signaal. Seda enam, et ka koalitsiooni ja põhiseaduskomisjoni nimel eelnõu esitlenud Andrei Korobeinik ütles seaduseelnõu kohta, et see on samm õiges suunas. Ma loodan, Andrei, et sina toetad ja sinu mõttekaaslased toetavad esimese lugemise lõpetamist, et me saaksime seda teemat põhjalikumalt edasi arutada komisjonis, avalikel ja kinnistel istungitel, Riigikogu suures saalis olulise tähtsusega riikliku küsimusena ja ka muudes töövormides. Tänan tähelepanu eest! Kutsun teid üles esimese lugemise lõpetamist toetama!

11:59 Esimees Ene Ergma
Suur tänu, kolleeg Indrek Saar! Rohkem kõnesoove ei ole, lõpetan läbirääkimised. Kuna juhtivkomisjon on teinud ettepaneku eelnõu 395 esimesel lugemisel tagasi lükata, siis tuleb meil see ettepanek läbi hääletada.
Lugupeetud kolleegid, panen hääletusele juhtivkomisjoni ettepaneku eelnõu 395 esimesel lugemisel tagasi lükata. Palun hääletada!
Hääletustulemused
Ettepaneku poolt hääletas 44 Riigikogu liiget, vastu oli 36, erapooletuid ei olnud. Ettepanek leidis toetust. Seaduseelnõu 395 langes menetlusest välja. Head kolleegid, istung on lõppenud.

Istungi lõpp kell 11.18.